

10 фактів про епідемії, які пережила Україна

ЮРІЙ КОРОГОДСЬКИЙ 30 БЕРЕЗНЯ, 2020, 11:23

**У медійному плані українцям
запам'ятався свинячий грип, чий спалах
припав на період прем'єрства Тимошенко**

Еспресо.TV зібрало факти про епідемії, які сталися на українських землях за останні кілька століть.

1. Чума 1812 року в Одесі

Мер міста Рішельє

Її виникнення пов'язують з наслідками чергової війни між Росією і Туреччиною.

Чума була поширена в Стамбулі, на Кавказі і в володіннях Туреччини на Дунаї.

Епідемія розпочалася в кінці липня 1812 року. Хворобу нібито завезли до Одеси грецькі купці. Мер міста Рішельє зібрав Медичну раду і оголосив надзвичайний стан. Більш жорсткі карантинні заходи він вжив на початку вересня, коли щодня в місті помирало до 20 людей. Зокрема, була запроваджена заборона на вилов риби.

Потім Рішельє вдався до зачинення усіх храмів. Були тимчасово заборонені усі збори людей, і навіть публічні поховання.

Врешті-решт мешканцям міста було заборонено залишати свої домівки. В місті палали вогнища для дезінфекції повітря. Померлих забирали особливі вози. Суворий карантин тривав 46 днів.

До грудня 1812 року Одеса мала вже 2632 померлих від чуми, що становило понад 10 відсотків населення міста.

2. Друга пандемія холери

Так звана друга пандемія холери торкнулася і українських земель.

У 1826—1828 роках недуга поширилась у Китаї, звідки потрапила в Афганістан, Хіву та Бухару.

Холеру було занесено в Україну 1830 року. Поширенню хвороби знову таки сприяла чергова російсько-турецька війна. Коли солдати почали повертатися з фронту, вони принесли хворобу з собою.

Точних даних про захворювання та смертність від цієї хвилі епідемії немає. Однак відомо, що наприклад, що в невеликому селі Подосах біля Бердичева

влітку 1831 року від холери щоденно вмирало до 8 людей.

3. Третя пандемія

Так звана третя пандемія холери в 1847 році досягла берегів Чорного й Азовського морів. Вона охопила спочатку Одесу, а потім поширилась на всю територію України і Польщі.

У 1853—1855 роках холера особливо лютувала в Криму. Цьому сприяли складні події Кримської війни. За деякими даними, французька армія тоді втратила від холери 11 200 людей, а англійці - 4 500.

4. Трупи скидали в Дніпро

Під час четвертої світової пандемії холера поширилась у серпні 1865 року з Стамбула спочатку до Одеси, а з 1866 року майже по всій Україні. У 1869—1870 роках

захворювання на холеру в Європі пішло на спад, а в Україні навпаки посилилося. У Києві, наприклад, влітку 1871 року за день помирало до 140 людей. У 1872 році за два тижні помер 1 151 житель міста.

Встановити точні загальні дані епідемії в Україні складно. За даними військового губернатора, багато трупів таємно скидали в Дніпро, або ховали їх у відлюдних місцях.

5. Холера в Галичині

Під час так званої п'ятої холерної пандемії наприкінці 1885 року хвороба досягла Галичини, центральних і східних земель України. Відомо, що в Галичині та на Буковині від холери померло в 1892—1894 рр. 2 300 осіб.

6. Страшна "іспанка"

У 1918-1919 роках на планеті лютував так званий іспанський грип.

Вважається, що це була найбільша за смертністю пандемія грипу в історії людства. Протягом 18 місяців наприкінці Першої світової війни від пандемії померло від 50 до 100 млн людей, що становило 2,6-5,2% населення планети.

На заході України епідемія з'явилася вже навесні 1918 року.

У Києві у серпні 1918 року газети ще не згадували про таємничу хворобу, яка вбиває людей. Але вже 30 вересня у газеті "Кієвлянін" написали, що "іспанкою" захворіло 1262 людини, а помер – 201.

Точні дані про кількість жертв епідемії в Україні не збереглися. Їх важко виокремити з загального числа жертв війни, бандитизму, голоду того періоду.

Читайте також: **100 років тому: якою була епідемія "іспанки", про яку згадав Зеленський**

7. Холера в радянській Одесі

Холера в Одесі у 1970 році стала частиною сьомої світової пандемії, яка захопила найбільше Азію. Причиною епідемії вважають потрапляння холерного вібриону з Ірану через Каспійське море до СРСР або з Індії чи Пакистану на торгових кораблях.

Початок епідемії в місті добре задокументований в архівах КДБ. 3 серпня в міську лікарню доставили 56-річного сторожа Федора Лютикова. У чоловіка підозрювали гострий ентероколіт. Сам хворий вважав, що отруївся копченою рибою. Пізно ввечері

він помер. Аналізи показали, що у Лютикова була холера.

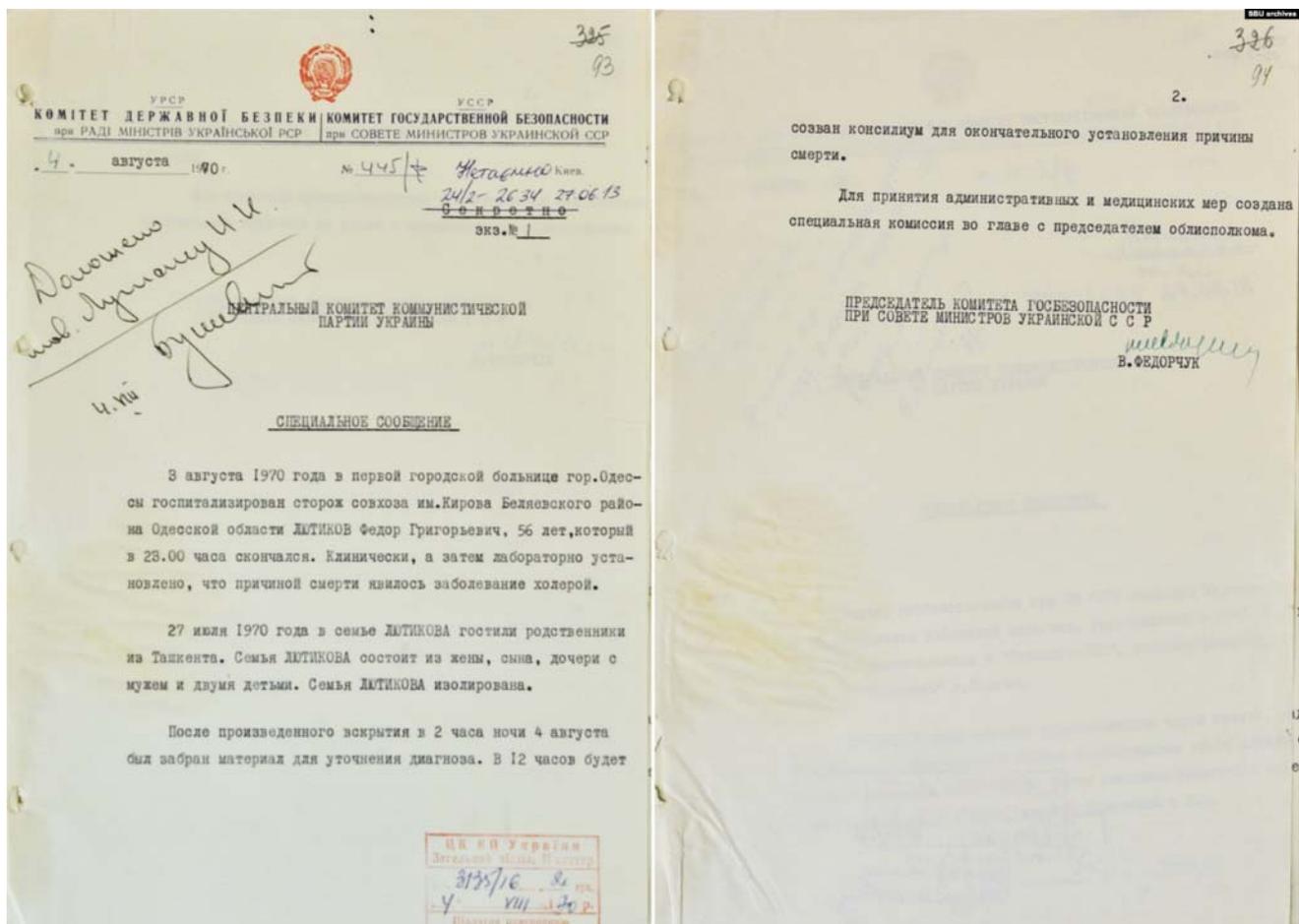
6 серпня влада ввела в місті карантин. Виїхати з Одеси було можливо тільки після обсервації. Кілька днів люди перебували під наглядом лікарів у піонерських таборах, школах, на теплоходах тощо.

8 серпня ознаки холери виявили у хворих вже у чотирьох областях УРСР. Тоді карантин зробили більш жорстким. Одесу та околиці оточили військами і міліцією, обсервація стала обов'язковою для тих, хто виїжджає.

Пік епідемії в Одесі припав на другу декаду серпня. 13 серпня холеру виявили у 15 людей, 15 серпня — у 8. У наступні дні реєстрували не більше 5 випадків у день.

15 вересня було оголошено про скасування карантину в Одесі.

Через цензурні обмеження важко встановити кількість жертв епідемії. За офіційними даними, було 125 хворих, 13 з яких померло.

Документ з архіву СБУ

8. Холерні спалахи у 90-х роках

У 1991—1996 роках випадки холери реєстрували в 14 областях України і Севастополі. До епідемічного рівня ситуація доходила в 1994 році (845 хворих, летальність 2,6 %) та 1995 (548 випадків, летальність 1,8 %). Найбільш ураженими були південні та центральні регіони країни.

У 2011 році у Маріуполі (Донецька область) через випадки холери було введено заборону на купання на пляжах, а також на вилов риби та продаж її на ринках.

9. Карантин Тимошенко

У медійному плані українцям запам'ятався свинячий грип, чий спалах припав на період прем'єрства Юлії Тимошенко.

Ще 27 квітня 2009 року Держкомітет ветеринарної медицини заборонив ввозити живих свиней та свинину зі США, Мексики, Нової Зеландії та Канади. А 2 червня було підтверджено перший випадок захворювання свинячим грипом у 24-літнього українця, який прибув у Київ зі США.

Наприкінці жовтня 2009 року в Україні почалася паніка через поширення дуже різної інформації про невідому хворобу на заході країни.

Станом на 29 жовтня в Україні кількість хворих на ГРВЗ становила близько 40

тисяч, із них 3,5 тис. дітей. Померло 30 людей. Випадки захворювання реєструвалися у Вінницькій, Хмельницькій, Закарпатській та Київській областях. Мав місце стрімкий перебіг від початку захворювання до розвитку сильної пневмонії.

30 жовтня 2009 року міністр охорони здоров'я Василь Князевич заявив, що в Україні почалася епідемія каліфорнійського грипу. Того ж дня 9 областей Західної України було закрито на карантин. Також на три тижні було припинено навчання у всіх українських навчальних закладах.

Згодом Тимошенко критикували за надмірне нагнітання паніки в країні. Окремі лікарі вважали, що як такої епідемії свинячого грипу в Україні не було,

а сталося сезонне поширення звичайного грипу.

10. Кір: через зменшення кількості вакцинованих

Упродовж 2017—2019 років в Україні тривала епідемія кору. Згідно з повідомленням Європейського регіонального бюро ВООЗ, у 2017 році захворюваність на кір в Європі зросла на 400 %.

Серед країн, які постраждали від кору найбільше, — Румунія, Італія та Україна. Експерти ВООЗ пов'язували зростання кількості захворюваних зі зниженням загального охоплення плановою імунізацією, перебоями у постачанні вакцин і неефективною роботою систем епідеміологічного нагляду.

На початку 2019 року найбільша кількість хворих на кір в Європі була зареєстрована саме в Україні. Хворих було понад 25 тисяч, що становило 70 % від усіх випадків кору на континенті.

КІР В УКРАЇНІ

МІНІСТЕРСТВО
ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я
УКРАЇНИ

СИМПТОМИ ХВОРОБИ

- ◆ ЗНАЧНЕ ПІДВИЩЕННЯ ТЕМПЕРАТУРИ - ЧЕРЕЗ **10-12 ДНІВ** ПІСЛЯ ЗАРАЖЕННЯ, ТРИВАЄ **4-7 ДНІВ**
- ◆ НЕЖИТЬ
- ◆ КАШЕЛЬ
- ◆ ПОЧЕРВОНІННЯ ОЧЕЙ І СЛЬОЗОТЕЧА
- ◆ ДРІБНІ БІЛІ ПЛЯМИ НА ВНУТРІШНІЙ ПОВЕРХНІ ЩІК
- ◆ ВИСИП - З'ЯВЛЯЄТЬСЯ ЧЕРЕЗ КІЛЬКА ДНІВ, ТРИМАЄТЬСЯ **5-6 ДНІВ**, ПОЧИНАЄТЬСЯ З ОБЛИЧЧЯ І ВЕРХНЬОЇ ЧАСТИНИ ШИЇ

ЯК ПЕРЕДАЄТЬСЯ ХВОРОБА

- КАШЕЛЬ
- ЧХАННЯ
- ТІСНИЙ ОСОБИСТИЙ КОНТАКТ
- ЧЕРЕЗ ХВОРОГО ЗА ЧОТИРИ ДНІ ДО ТА ПІСЛЯ ПОЯВИ У НЬОГО ВИСИПУ
- ВІРУС АКТИВНИЙ У ПОВІТРІ АБО НА ІНФІКОВАНИХ ПОВЕРХНЯХ 2 ГОДИНИ

ЩО РОБИТИ, АБИ НЕ ЗАХВОРИТИ

- ВАКЦИНУВАТИСЯ
- У ЛЮДЕЙ, ЩО ПЕРЕХВОРИЛИ НА КІР, ВИРОБЛЯЄТЬСЯ ІМУНІТЕТ НА ВСЕ ЖИТТЯ.

УСКЛАДНЕННЯ

НАЙЧАСТІШЕ - У ДІТЕЙ ДО **5 РОКІВ** ТА ДОРОСЛИХ

- СЛІПОТА
- ЕНЦЕФАЛІТ
- ВАЖКА ДІАРЕЯ ТА ЗНЕВОДНЕННЯ
- ВУШНІ ІНФЕКЦІЇ
- ПНЕВМОНІЯ

